

ТЕНДЕНЦИИ НА ГЛОБАЛНИЯ ЗДРАВЕН СТАТУС

Смъртността като индикатор за глобалния здравен статус и основни източници на информация за смъртността

Измерването на броя на умираанията и техните причини, заедно с набирането на информация за влиянието на заболяванията и травмите, са едни от най-важните средства за оценяване на ефективността на здравните системи в света.

Най-известният индикатор за оценка на здравния статус на населението е смъртността и причините за умирање, определяни на основата на *медицинските свидетелства за смърт*. Системата за класифициране на причините за смърт, разработена преди повече от 150 години от Уилям Фар, лежи в основата на Международната класификация на заболяванията и умираанията и действащата понастоящем нейна 10-та ревизия. Тя предоставя неоценяема информация за моделите на умираания и техните тенденции с течение на времето.

За съжаление, достоверни данни за причините за умираания са налице само за малка част от страните в света. Приблизително една трета от световното население е обхванато от национални добре функциониращи системи за регистрация на виталните събития. Варирането между отделните страни и региони е много широко – от над 95% регистрационен обхват на умираанията в Европейския регион до по-малко от 5% регистрация за Африканския регион на СЗО.

Данните от регистрацията на виталните събития (пълна или непълна) се допълват от *извадкови регистрационни системи* и по такъв начин са обхванати около три четвърти от умираанията в света. Например, в Индия от 1964-1965 г. е въведена извадкова регис-

трационна система (Sample Registration System), чрез която се набират данни за смъртността и плодовитостта в 4436 селски и 2235 градски извадкови единици с население около 6 милиона души от всички щатове и територии. Регистрацията на виталните събития се извършва от специално обучени местни преброители, след което данните се генерализират за цялата страна.

Друг интересен подход за компенсирание на непълнотата на данните в развиващите се страни е въвеждането на т.нар. **вербална аутопсия**. Този метод се използва основно за идентифициране на причините за умирация. Същността му се свежда до използване на специален въпросник, чрез който се разпитват лицата, оказващи грижи на болните или членовете на семейства на починали лица. Събира се информация за признаците и симптомите на заболяванията, тяхната продължителност и друга информация за починалите лица в периода преди смъртта. Впоследствие се използват лекари като експерти, които преглеждат събраната информация и определят вероятната причина за смърт при всеки конкретен случай.

СЗО полага усилия за насърчаване използването на методите на извадкови регистрации и обследвания, както и стандартизирани и валидизирани методи на вербална аутопсия, за справяне с информационните празноти в страните с нисък и среден доход.

Глобални тенденции на общата смъртност и причините за умирация

По оценъчни данни на СЗО през 2011 г. броят на умираанията в света е 55 милиона души, от които: 15,3% – деца под 15 години; 41,2% – лица на възраст 15-69 г.; 43,5% – лица над 70 г.

Разпределението по групи страни в зависимост от дохода е представено в **табл. 3.1**.

Табл. 3.1. Разпределение на умирианията по групи страни – 2011 г.)*

Групи страни	Брой (млн.)	%
С нисък доход	7.755	14.1
С доход по-нисък от средния	20.24	36.8
С доход по-висок от средния	17.71	32.2
С висок доход	9.295	16.9
Общо	55 милиона	100.0

Собствени изчисления по данни от <http://who.int/mediacentre/factsheets/fs310/en/>.

Характеристика на общата смъртност по причини

Статистиката на причините за умириания помага на здравните органи да определят техния фокус на дейности в областта на общественото здраве. Например, страна, в която умирианията от сърдечни заболявания и диабет нарастват бързо в течение на определен период, се нуждае от стартиране на силна програма за промоция на здравословния начин на живот за предотвратяване на тези заболявания. По същия начин, ако в дадена страна се наблюдават много случаи на умириания на деца от малария, но малка част от бюджета за здраве е посветена на предоставяне на ефективно лечение на маларията, това налага увеличаване на разходите в тази област.

Както бе отбелязано в началото на този раздел, страните с висок доход имат развити системи за събиране на информация за причините за умириания в популацията. Много страни с нисък и среден доход нямат такива системи и броят на умирианията от специфични причини трябва да се оценява от непълни данни. Представянето на качествени данни за оценка на причините за умириания има решаващо значение за подобряване на здравето и намаляване на предотвратимите умириания в тези страни.

От представените в **табл. 3.2** последни налични данни на СЗО за причините за умириания в глобален мащаб, ясно се вижда, че исхемичната болест на сърцето, мозъчно-съдовата болест, инфекциите на дихателните пътища, хроничната обструктивна белодроб-

на болест, диарийните заболявания и ХИВ/СПИН продължават да заемат първите места сред причините за умирация в последното десетилетие. Следват други 4 групи заболявания (рак на трахеята, бронхите и белия дроб, диабета, пътно-транспортните произшествия и недоносеността) или общо с посочените 10 причини са свързани над 50% от всички умирация през 2011 г.

Табл. 3.2. Десет водещи причини за смъртност в света – 2011 г. (брой в милиони и относителен дял в %)

Причини	Брой умирация	% от всички умирация
1. Ишемична болест на сърцето	7 млн.	11.2
2. Мозъчно-съдова болест	6.2 млн.	10.6
3. Инфекции на долни дих. пътища	3.2 млн.	6.7
4. Хрон. обстр. белодробна болест	3 млн.	5.8
5. Диарийни заболявания	1.9 млн.	4.7
6. ХИВ/СПИН	1.6 млн.	3.0
7. Рак на трахея, бронхи и бял дроб	1.5 млн.	2.7
8. Диабет	1.4 млн.	2.6
9. Пътно-транспортни травми	1.3 млн.	2.2
10. Недоносеност	1.2 млн.	1.9
Общо за посочените 10 причини	28.3 млн.	51.4
Всички други причини	26.7 млн.	48.6
Всичко	55 млн.	100.0

Туберкулозата не е вече сред 10-те водещи причини за умирация, но все още запазва мястото си сред 15-те водещи причини, причинявайки един милион умирация през 2011 г.

Хроничните заболявания причиняват нарастващ брой умирация в света. Ракът на белия дроб (заедно с рака на трахеята и бронхите) е причинил 1.5 млн. (2.7%) умирация през 2011 г. в сравнение с 1.2 млн. (2.2%) умирация през 2000 г. Подобно на това, от диабет през 2011 г. са умрели 1.4 млн. души (2.6% от всички умирация) в сравнение с 1.0 млн. (1.9%) през 2000 г.

Хроничните неинфекциозни заболявания са причинили 36 милиона умирация, което е близо две трети от глобалния брой умира-

ния през 2011 г. (в сравнение с 60% през 2000 г.). Сред тях водещи са сърдечно-съдовите заболявания, раковите заболявания, диабета и хроничните белодробни болести.

Инфекциозните заболявания, майчините причини, перинаталните и свързаните с храненето състояния са отговорни заедно за една четвърт от умирианията в глобален мащаб, а травмите причиняват 9% от всички умириания.

Сред хроничните неинфекциозни заболявания водеща роля имат сърдечно-съдовите заболявания, причинили близо 17 млн. умириания през 2011 г. От исхемична болест на сърцето са умрели 7 млн. души и още 6.2 млн. са починали от инсулт. Над 70% (26 млн.) от общо 36 млн. умириания от хронични неинфекциозни заболявания са настъпили в страните с нисък и среден доход.

Смъртността по причини, изразена чрез специфични интензивни показатели на 100 000 души, показва съществени различия в отделните страни според БНП. **В страните с нисък доход** най-висока е смъртността от инфекции на долните дихателни пътища, ХИВ/СПИН и диарийни заболявания (*табл. 3.3*).

Табл. 3.3. Смъртност от 10 водещи причини в страните с нисък доход (брой умириания на 100 000 души)

Причини	Брой умириания на 100 000 души
1. Инфекции на долните дихателни пътища	98
2. ХИВ/СПИН	70
3. Диарийни заболявания	69
4. Мозъчно-съдова болест	56
5. Исхемична болест на сърцето	47
6. Недоносеност	43
7. Малария	38
8. Туберкулоза	32
9. Белтъчно недохранване	32
10. Родова асфиксия и хипоксия	30

Източник: WHO. The 10 leading causes of death in the world 2011. Available at: <http://who.int/mediacentre/factsheets/fs310/en/>. Accessed July 21, 2013.

Недоносеността, маларията, туберкулозата, недохранването и перинаталните причини (родова асфиксия и хипоксия) също се нареждат сред първите 10 причини за умирация. Макар и с по-ниски нива на смъртност в сравнение със страните със среден и висок доход, мозъчно-съдовата болест и исхемичната болест на сърцето заемат 4-то и 5-то място сред причините за умирация.

В страните с доход по-нисък от средния (табл. 3.4) първите места по ниво на смъртност се заемат вече от исхемичната болест на сърцето и мозъчно-съдовата болест, макар че смъртността от тези групи заболявания е по-ниска от съответните коефициенти за страните с доход по-висок от средния. Инфекциите на долните дихателни пътища, диарийните заболявания, недоносеността, ХИВ/СПИН и туберкулоза заемат също едни от първите места сред причините за умирация в тези страни.

Табл. 3.4. Смъртност от 10 водещи причини в страните с доход по-нисък от средния (брой умирация на 100 000 души)

Причини	Брой умирация на 100 000 души
1. Исхемична болест на сърцето	93
2. Мозъчно-съдова болест	75
3. Инфекции на долните дихателни пътища	60
4. Хронична обструктивна белодробна болест	51
5. Диарийни заболявания	47
6. Недоносеност	27
7. ХИВ/СПИН	24
8. Туберкулоза	22
9. Диабет	20
10. Пътно-транспортни травми	19

Източник: WHO. *The 10 leading causes of death in the world 2011*. Available at: <http://who.int/mediacentre/factsheets/fs310/en/>. Accessed July 21, 2013.

В страните с доход по-висок от средния на първите 4 места се нареждат водещите хронични неинфекциозни заболявания – мо-

зъчно-съдова болест, исхемична болест на сърцето, хронична обструктивна белодробна болест и рак на трахеята, бронхите и белия дроб (*табл. 3.5*). Освен инфекциите на долните дихателни пътища, които заемат 5-то място по ниво на смъртност, следвани от пътно-транспортните травми, всички останали причини за умирация в тази група страни се отнасят към хроничните неинфекциозни заболявания (диабет, рак на черния дроб, хипертонична болест и рак на стомаха).

Табл. 3.5. Смъртност от 10 водещи причини в страните с доход по-висок от средния (брой умирация на 100 000 души)

Причини	Брой умирация на 100 000 души
1. Мозъчно-съдова болест	126
2. Исхемична болест на сърцето	120
3. Хронична обструктивна белодробна болест	45
4. Рак на трахеята, бронхите и белия дроб	28
5. Инфекции на долните дихателни пътища	22
6. Пътно-транспортни травми	21
7. Диабет	20
8. Рак на черния дроб	19
9. Хипертонична болест	18
10. Рак на стомаха	18

Източник: WHO. The 10 leading causes of death in the world 2011. Available at: <http://who.int/mediacentre/factsheets/fs310/en/>. Accessed July 21, 2013.

В страните с висок доход всички 10 водещи причини за умирация са хронични неинфекциозни заболявания (*табл. 3.6*). Първото място убедително заема исхемичната болест на сърцето (119 на 100 000 души), следвана от мозъчно-съдовата болест (69 на 100 000 души) и рак на трахеята, бронхите и белия дроб (51 на 100 000 души), дементни състояния (48 на 100 000).

Табл. 3.6. Смъртност от 10 водещи причини в страните с доход по-висок от средния (брой умиравания на 100 000 души)

Причини	Брой умиравания на 100 000 души
1. Ишемична болест на сърцето	119
2. Мозъчно-съдова болест	69
3. Рак на трахеята, бронхите и белия дроб	51
4. Алцхаймер и други дементни състояния	48
5. Хронична обструктивна белодробна болест	32
6. Инфекции на долните дихателни пътища	32
7. Рак на дебелото черво	27
8. Диабет	21
9. Хипертонична болест	20
10. Рак на млечната жлеза	16

Източник: WHO. The 10 leading causes of death in the world 2011. Available at: <http://who.int/mediacentre/factsheets/fs310/en/>. Accessed July 21, 2013.

Относителният дял на хроничните неинфекциозни заболявания в структурата на причините за всички умиравания нараства с увеличаване на дохода (табл. 3.7).

Табл. 3.7. Структура на причините за умиравания по групи страни на Световната банка (в % за 2011 г.)*

Групи страни	Хронични неинфекциозни заболявания	Други причини
С нисък доход	87%	13%
С доход по-нисък от средния	81%	19%
С доход по-висок от средния	56%	44%
С висок доход	36%	64%

Собствени изчисления по данни от <http://who.int/mediacentre/factsheets/fs310/en/>.

Тютюнопушенето е главна причина за много от убийствените заболявания в света, включително сърдечно-съдовите заболявания,

хроничната обструктивна болест и рака на белия дроб. В глобален мащаб, тютюнопушенето е отговорно за всеки десети случай на умирање сред възрастните лица. То често се явява скрита причина за заболяванията, които се регистрират като причини за умирањия.

Наблюдават се също така **съществени различия в причините за умирањия в зависимость от възрастта.**

В страните с висок доход, седем от всеки десет случаи на умирањия са сред лицата над 70-годишна възраст. Причините са предимно хронични заболявания: сърдечно-съдови заболявания, рак, деменция, ХОББ или диабет. Инфекциите на долните дихателни пътища са единствената водеща инфекциозна причина за умирањия в тази група страни. Само един от всеки 100 случая на умирањия е сред деца под 15-годишна възраст.

В страните с нисък доход, почти 4 от всеки 10 случаи на умирањия са сред децата под 15-годишна възраст и само две от 10 умирањия са сред лицата на възраст 70 години и повече. Причините за умирањия са предимно инфекциозни заболявания: инфекции на долните дихателни пътища, ХИВ/СПИН, диарийни заболявания, малария и туберкулоза, които заедно съставляват почти една трета от всички умирањия в тези страни. Усложненията на раждането, дължащи се на недоносеност, родова асфиксия и родови травми, са сред водещите причини за умирањия, отнемащи живота на много новородени деца и кърмачета.

Умирањията от майчини причини са намалели от 400 000 в 2000 г. до 280 000 през 2011 г., но майчината смъртност все още остава висока: всеки ден около 800 жени умираат от усложнения на бременността и раждането.

Травмите продължават да убиват 5 милиона души всяка година. Пътно-транспортните травми се нареждат сред първите 10 водещи причини за умирањия и са отнели ежедневно близо 3500 живота през 2011 г.

Глобални тенденции на детската смъртност, неонаталната смъртност и смъртността до 5-годишна възраст

На тези три индикатора се отделя голямо внимание при характеристика на глобалния здравен статус, тъй като те имат особено висока информативна стойност.

През 2011 г. 6.9 милиона деца умират преди да достигнат своя пети рожден ден. Почти всички (99%) случаи на умирация под 5-годишна възраст настъпват в страните с нисък и среден доход. Главните убийци на децата под 5 години са пневмонията, недоносеността, родовата асфиксия и родовите травми и диарийните заболявания. Маларията също е основен убиец, причинявайки около 14% от умираанията под 5-годишна възраст в суб-Сахарска Африка.

Около 43% от умираанията при децата под 5-годишна възраст през 2011 г. са настъпили в рамките на 28 дни след раждането, т.е. в неонаталния период. Най-важната причина за неонаталната смъртност е била недоносеността, която е отговорна за близо една трета от всички умираания през този период.

Както се посочва в *Доклада от 2012 г. за напредъка в постигането на Целите на хилядолетието за развитие*, постигнати са значителни успехи в увеличаването на преживяемостта под 5-годишна възраст. Въпреки нарастването на световното население, броят на умираанията под 5 г. е намалял от 12 милиона през 1990 г. до 7,6 милиона през 2010 г. Увеличава се напредъкът в развиващите се страни. Например, в суб-Сахарска Африка годишният коефициент на намаляване на смъртността под 5 години е нараснал от 1.2% през 1990-2000 г. до 2.4% за 2000-2010 г.

Тези данни, обаче, все още не гарантират постигането на *Цел 4 от MDGs* за намаляване с две трети на смъртността под 5-годишна възраст към 2015 г. спрямо 1990 г. Както се вижда от *табл. 3.8*, от 1990 г. до 2011 г. този индикатор е снижен глобално от 87.3 до 51.4 на 1000 (т.е. с 41%). По региони на СЗО, най-значително снижение се наблюдава в Западно-тихоокеански регион (67%), следван от Америка (63%) и Европа (59,5%).

Табл. 3.8. Смъртност до 5-годишна възраст, детска смъртност и неонатална смъртност по региони на СЗО за периода 1990–2011 г.

Региони	Години	Смъртност до 5-год. възраст	Детска смъртност	Неонатална смъртност
Африка	1990	174.9	106.5	44.6
	2000	152.5	93.2	41.2
	2011	106.5	68.3	33.9
Америка	1990	41.6	32.9	17.5
	2000	27.2	22.6	12.9
	2011	15.5	13.1	8.2
Югоизт. Азия	1990	109.3	77.0	44.0
	2000	80.6	59.1	36.9
	2011	54.7	42.4	28.8
Европа	1990	32.1	26.7	13.5
	2000	21.0	17.4	9.6
	2011	13.0	10.9	6.3
Източно-средиземн. регион	1990	98.5	72.5	35.7
	2000	77.0	57.7	30.7
	2011	58.0	44.1	25.3
Западно-тихоокеански регион	1990	47.7	37.1	21.4
	2000	33.8	27.4	16.6
	2011	15.9	13.4	8.9
Глобално	1990	87.3	60.7	32.0
	2000	72.7	50.9	28.1
	2011	51.4	36.9	21.9

Източник: WHO. Global Health Observatory Data Repository. World Health Statistics: Mortality and Global Health Estimates. Child Mortality. Available at: <http://apps.who.int/gho/data/node.main.ChildMort?lang=en>. Accessed July 31, 2013

Структурата на причините за смъртността под 5-годишна възраст показва съществени различия в зависимост от икономическото състояние на страните (*табл. 3.9*).

В страните с нисък доход 5 водещи причини (остри респираторни инфекции, недоносеност, малария, диарийни заболявания и родова асфиксия и родови травми) заемат заедно 63% от всички умираания под 5-годишна възраст и не е постигнато съществено намаление на относителния им дял от 2000 г. до 2011 г. Единствено по отношение на ХИВ/СПИН и малария е отбелязан по-значим напредък през последното десетилетие.

Табл. 3.9. Структура на причините за умираания при децата до 5-годишна възраст по региони на Световната банка 2000–2011 г.

Причини	Групи страни по региони на Световна банка							
	С нисък доход		С доход, по-нисък от средния		С доход, по-висок от средния		С висок доход	
	2000	2011	2000	2011	2000	2011	2000	2011
ХИВ/СПИН	4	2	1	1	2	2	0	0
Диарийни заб.	14	10	13	10	7	5	1	0
Морбили	6	2	6	2	0	0	0	0
Малария	12	11	6	6	1	2	0	0
Остри респир.	16	17	19	19	20	14	4	3
Недоносеност	13	15	15	18	16	18	25	23
Родова асф.	9	10	10	12	13	11	8	6
Сепсис и инф.	4	5	7	6	3	4	3	3
Врод. аном.	3	4	5	7	10	14	28	26
Травми	3	4	4	4	7	7	9	14
Други забол.	16	20	14	15	21	23	22	25
Общо	100	100	100	100	100	100	100	100

Източник: WHO. Global Health Observatory Data Repository. World Health Statistics: Mortality and Global Health Estimates. Child Mortality. Available at: <http://apps.who.int/gho/data/node.main.ChildMort?lang=en>. Accessed July 31, 2013

Глобални тенденции на средната продължителност на предстоящия живот (СППЖ)

СППЖ от 1990 г. до 2011 г. е нараснала с 6 години, достигайки 70 г. (68 г. за мъже и 72 г. за жени) – *табл. 3.10*. Увеличението в отделните региони е между 5-8 години. Разликата между най-високото ниво на СППЖ (Европа, Америка) и Африканския регион е намаляла от 1.6 пъти през 2004 г. до 1.4 пъти за 2011 г.

Значителни вариации в СППЖ се наблюдават по групи страни в зависимост от БНП (*табл. 3.11*).

Табл. 3.10. Средна продължителност на предстоящия живот при раждането по региони на СЗО за периода 1990-2011 г.

Региони	Години	Мъже	Жени	Двата пола
Африка	1990	48	51	50
	2011	55	58	56
Америка	1990	68	75	71
	2011	73	79	76
Югоизт. Азия	1990	58	60	59
	2011	65	69	67
Европа	1990	68	76	72
	2011	72	79	76
Източно-средиземн.	1990	60	63	61
	2011	67	70	68
Западнотихоокеански	1990	68	72	70
	2011	74	78	76
Глобално	1990	62	67	64
	2011	68	72	70

Източник: WHO. Global Health Observatory Data Repository. World Health Statistics: Mortality and Global Health Estimates. Life expectancy, Available at: <http://apps.who.int/gho/data/node.main.3?lang=en>. Accessed July 31, 2013

В страните с нисък доход СППЖ е с 20 години по-малка от тази в страните с висок доход – при мъжете разликата е 19 г., а при жените – 21 години.

Табл.3.11. Средна продължителност на предстоящия живот при раждането по региони на Световната банка 1990-2011 г.

Страни	Години	Мъже	Жени	Двата пола
С нисък доход	1990	51	54	52
	2011	59	62	60
С доход по-нисък от средния	1990	58	61	59
	2011	64	68	66
С доход по-висок от средния	1990	66	71	68
	2011	72	76	74
С висок доход	1990	72	79	76
	2011	78	83	80
Глобално	1990	62	67	64
	2011	68	72	70

Източник: WHO. Global Health Observatory Data Repository. World Health Statistics: Mortality and Global Health Estimates. Life expectancy, Available at: <http://apps.who.int/gho/data/node.main.3?lang=en>. Accessed July 31, 2013

10 факти на СЗО за глобалното здраве

Факт 1. Средната продължителност на предстоящия живот за новородените е нараснала с 6 години от 1990 г. досега. Едно новородено през 2011 г. би могло да очаква да живее до 70 години средно – около 60 години в страните с нисък доход до 80 години в страните с висок доход. Средната продължителност на предстоящия живот се базира на коефициентите за смъртност за

всички възрастови групи през дадена година – деца и подрастващи, възрастни и стари хора.

Факт 2. Всяка година умират около 7 милиона деца под 5-годишна възраст. Почти всички тези деца биха могло да бъдат спасени, ако имаха достъп до несложни и нескъпи интервенции, такива като кърмене, нескъпи ваксини и лекарства, чиста вода и добри хигиенни условия. СЗО работи с правителствата и партньорите в света за предоставяне на интегрирани и ефективни здравни грижи и за подобряване на функционирането на здравните системи, които има решаваща роля за спасяване на живота на децата.

Факт 3. Преждевременните раждания са водещ рисков фактор за умирање сред новородените деца. Всяка година 15 милиона новородени – около едно на всеки десет – се раждат преждевременно (преди 37-та седмица на бременността). Преждевременното раждане причинява над 1 милион умирания всяка година. Повече от три четвърти от тези новородени биха могли да бъдат спасени в елементарни и ценово-ефективни грижи.

Факт 4. Сърдечно-съдовите заболявания са водещи причини за умирания в света. Три от всеки десет умирания глобално са причинени от сърдечно-съдови заболявания – болести на сърцето и кръвоносните съдове, които причиняват инфаркт и инсулт. Поне 80% от преждевременните умирания от сърдечно-съдови заболявания биха могли да бъдат предотвратени чрез здравословно хранене, регулярна физическа активност и избягване на тютюнопушенето.

Факт 5. Повечето умирания от ХИВ/СПИН настъпват в Африка. Около 70% от всички умирания от ХИВ/СПИН през 2011 г. са били в суб-Сахарска Африка. Глобално, броят на умиращите от прилини, свързани със СПИН, стабилно намалява след най-високите нива от 2.2 милиона през 2005 г. до 1.6 милиона през 2011 г. Тестванията и консултиранията са се разширили и достъпът до антиретровирусна терапия, обаче, много лица с ХИВ в страните с нисък и среден доход все още не са преминали тестове и не знаят техния ХИВ статус.

Факт 6. Всеки ден близо 800 жени умират от усложнения на бременността и раждането. Майчината смъртност е здравен индикатор, който показва много широки различия между бедните и богатите, както между отделните страни, така и вътре в тях. СЗО работи за подобряване на майчиното здраве чрез подпомагане на страните в предоставянето на по-добри грижи преди раждането, по време на самото раждане и в следродовия период.

Факт 7. Психичните разстройства, такива като депресията, са сред 20-те водещи причини за инвалидност в световен мащаб. Депресията засяга около 350 милиона души в света и този брой се прогнозира да нараства. По-малко от половината от тези засегнати лица имат достъп до подходящо лечение и здравни грижи.

Факт 8. Загубата на служба, нарушеното зрение и психичните разстройства са най-честите причини за инвалидност. Тези разстройства могат да засегнат живота на хората и средствата за препитания, но много от тях са лесно излечими, а някои са предотвратими. Подобряването на достъпа до такива интервенции като слухови апарати, корективни очила и хирургия на катаракта, могат да помогнат на хората да водят продуктивен живот.

Факт 9. Почти един от всеки десет възрастни лица има диабет. Близо 10% от възрастното население в света има диабет, измерван чрез повишено ниво на кръвната захар (≥ 126 mg/dl). Лицата с диабет имат повишен риск за сърдечно заболяване и инсулт. Умиранията от диабет нарастват от 2000 г., достигайки 1.4 милиона през 2011 г.

Факт 10. Близо 3500 души умират от пътно-транспортни травми всеки ден. Прогнозира се ръст на пътно-транспортните травми, тъй като притежаването на превозни средства нараства заедно с икономическия растеж в развиващите се страни. Необходими са строги правила за безопасност по пътищата и приемане на съответни, които да способстват за предотвратяване на ръста на травмите и умиранията.